VIKIPEEDIA

Keskinglise keel

Keskinglise keel (*Middle English*) on inglise keele vorm, mida kõneldi 11.–15. sajandil.

Ajalugu

Keskinglise keele ajalugu jaotatakse enamasti kolme perioodi:

1. **Varajane keskinglise kee**l (~1100 – ~1250) – sellel ajal kasutati veel vanainglise keele kirjasüsteemi.
2. **Keskmine keskinglise keel** (~1250 – ~1400) – kirjanduslike murrete tekkimine, kirjasüsteemi mõjutas tugevasti anglonormanni keele süsteem. Sellel perioodil arenes välja Londoni murre, mida kasutasid kirjanikud nagu John Gower ja Geoffrey Chaucer.
3. **Hiline keskinglise keel** (~1400 – ~1500) – Londoni kirjandusliku murde levik, šoti murre eraldus teistest põhjas kasutatavatest. Palju muutusi kirjakeeles. [1]

Muutused keeles

Normanni vallutus tõi keelde uued õigekirja tavad, mille tõttu tundus üleminek vanainglise keelelt keskinglise keelele palju järsem, kui see tegelikult oli. Normanni kirjatundjad eirasid traditsioonilist inglise keele õigekirja ja kirjutasid keelt kuulmise järgi. Uute tavade hulgas olid uued kaashäälikute sümbolid: g, v/u, w, ȝ ('yogh') ning ühtne käsitsikirja viis.

Kõik vanainglise keele diftongid ehk kaksiktäishäälikud läbisid keskinglise keele perioodi jooksul muutuse, mille käigus said neist monoftongid ehk üksikvokaalid (nt ēa > ę̄). Kindlate kaashäälikuühendite ees (*ld*, *mb*, *nd*), kahe silbilistes sõnades ja täishäälikuga lõppevates silpides said lühikestest täishäälikutest pikad.

Seoses vanainglise keele segunemisega vanapõhja keelega (*Old Norse*) kadusid keskinglise keeles rõhuta silbid, vähenes käänete arv ning nende süsteem muutus lihtsamaks. Kaks peamist käänamisvormi üldistusid: vanainglise keele nimetava mitmus -*as* ja omastava ainsus -*es* asendati keskinglise keeles mõlemad -*es*'iga. Mitmuse lõpp -*en* asendus samuti -*es*'iga.

Samuti arenes välja keerukas ajavormide süsteem, milles kasutati abitegusõnu *be*, *have* ja *do* ning modaalverbe *shall*, *should*, *will*. Keskinglise keele perioodil kasutati valdavalt nelja (tegusõna) ajavormi: lihtminevik, täisminevik, passiiv ja progressiiv. Iga ajavormi jaoks kujunesid välja kindlad pöördelõpud, mis tegusõnadele lisati. Näiteks oli oleviku ainsuse 1. pöörde lõpuks -*e* ('ich here' – ma kuulen), ainsuse 2. pöörde lõpuks -*(e)st* ('thou spekest' – sina räägid) ja ainsuse 3. pöörde lõpuks -*eth* ('he cometh' – tema tuleb). Hiljem võeti kasutusele ka tulevikuvorm.

Keskinglise perioodil muutus ka sõnade järjekord lauses tähtsamaks ning peamiseks sõnajärjeks sai SVO (alus, öeldis, sihitis). Hakati kasutama ka rohkem eessõnu (*in*, *with*, *by*). [2]

Viited

1. The Editors of Encyclopædia Britannica. "Middle English language" (https://www.britannica.com/topic/Middle-English-language). *Encyclopædia Britannica*, 28.03.2016. Vaadatud

06.01.2019.
2. Charles Barber, Joan C. Beal, Philip A. Shaw (2009). *The English Language: A Historical Introduction. Second Edition*. Cambridge, UK: Cambridge University Press. Lk 161–184.

Pärit leheküljelt "https://et.wikipedia.org/w/index.php?title=Keskinglise_keel&oldid=5436701"

Selle lehekülje viimane muutmine: 09:07, 27. august 2019.

Tekst on kasutatav vastavalt Creative Commonsi litsentsile "Autorile viitamine + jagamine samadel tingimustel"; sellele võivad lisanduda täiendavad tingimused. Täpsemalt vaata Wikimedia kasutamistingimustest.